

**Richtlijnen voor het
milieueffectrapport**

**Verruiming vaarweg
Eemshaven – Noordzee**

Januari 2007

Vastgesteld door de minister van Verkeer en Waterstaat overeenkomstig het bepaalde
in artikel 7.15 Wet milieubeheer

Den Haag, 27-01-2007

A large, stylized handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	4
2. HOOFDPUNTEN VANDE RICHTLIJEN.....	4
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	5
3.1 Probleemstelling en doel	5
3.2 Beleidskader.....	5
3.3 Te nemen besluit(en).....	6
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
4.1 Algemeen	6
4.2 Alternatieven	7
5. BESTAANDE SITUATIE VAN HET MILIEU EN MILIEUGEVOLGEN	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Bodem en water.....	9
5.2.1 Referentiesituatie	9
5.2.2 Effectbepaling.....	10
5.3 Natuur	10
5.4 Veiligheid.....	11
5.5 Cultuurhistorie	12
5.6 Afgeleide effecten	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	12
7. EVALUATIE EN MONITORINGPROGRAMMA	13

BIJLAGEN

1. Brief d.d. 6 november 2006 waarin de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 212 d.d. 31 oktober 2006
3. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Rijkswaterstaat Noord-Nederland (RWS-NN) heeft het voornemen de vaargeul Eemshaven-Noordzee te verruimen om de Eemshaven bereikbaar te maken voor schepen met een diepgang van 14 meter. Voor dit voornemen is een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken nodig. De minister van Verkeer en Waterstaat treedt op als bevoegd gezag.

De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 31 oktober 2006¹. Bij brief van 6 november 2006 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)². Dit advies is gedateerd op 29 december 2006, door ons ontvangen op 4 januari 2007.

Deze richtlijnen zijn opgesteld door de minister van Verkeer en Waterstaat. Ze zijn gebaseerd op het advies van de Commissie voor de m.e.r. De richtlijnen geven aan welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang voldoende in de besluitvorming mee te wegen. De richtlijnen bouwen voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat deze richtlijnen niet zelfstandig leesbaar zijn, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen. De onderdelen die in de startnotitie voldoende worden aangegeven, zijn in deze richtlijnen niet herhaald.

Bij het opstellen van de richtlijnen heb ik, naast de startnotitie, kennisgenomen van de inspraakreacties en adviezen die ik heb ontvangen.

Het initiatief is nauw gerelateerd aan de verdieping en uitbreiding van de Eemshaven. Gezamenlijk bedoelen deze initiatieven namelijk de juiste voorwaarden te scheppen voor het realiseren van de LNG-terminal en de energiecentrales op het haven terrein. Aangezien het beleidskader en de milieueffecten van deze twee initiatieven deels overeenkomen, verdient het de voorkeur beide milieueffectrapporten zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.

Belangrijk onderdeel van zowel de verruiming van de vaargeul, als de uitbreiding van de Eemshaven, is het verwerken van grote hoeveelheden baggerspecie. Ik geef nadrukkelijk in overweging om het onderzoek naar de mogelijkheden voor het verspreiden van baggerspecie en naar effecten ervan voor de beide projecten gecombineerd uit te laten voeren. Dit is vooral van belang in bij het identificeren van de verspreidingslocaties en bij het in beeld brengen van de cumulatieve effecten van de baggerspecieverspreiding. Wel moeten de effecten van elk van de twee initiatieven ook afzonderlijk zichtbaar zijn.

2. HOOFDPUNTEN VAN DE RICHTLIJNEN

Ik beschouw de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- een onderbouwd inzicht in de effecten van het verspreiden en/of verwerken van de vrijgekomen baggerspecie. Beschrijf daarbij de verwachte kwaliteit van de baggerspecie, maak duidelijk aan welke kwaliteitseisen de baggerspecie moet voldoen voor verspreiding in de mogelijke verspreidingsgebieden. Geef aan hoe

¹ Zie bijlage 2.

² Zie bijlage 1.

baggermateriaal dat van onvoldoende kwaliteit is voor dergelijke verspreiding, zal worden verwerkt;

- de mogelijke negatieve gevolgen (afzonderlijk en cumulatief in samenhang met andere initiatieven) voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden (in Nederland en Duitsland);
- een duidelijke weergave van de onzekerheden in voorspellingen en de doorvertaling daarvan naar betrouwbaarheidsmarges voor effecten op de natuur;
- een onderbouwd inzicht in de effecten van het initiatief op de scheepvaart, met name de effecten op nautische veiligheid, en in de te nemen maatregelen en procedures inzake de nautische veiligheid;
- een aanzet tot een monitoringsprogramma.

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

3.1 Probleemstelling en doel

Hoofdstuk 2 van de startnotitie bevat al een vrij volledige beschrijving van probleemstelling en doel en een toelichting daarop.

Doel: *"Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Eemshaven voor diepzeeschepen met een maximale diepgang van 14 meter om de energiegerelateerde initiatieven in de Eemshaven voor de toekomst te faciliteren.*

Concreet betekent dit een verdieping van de vaarweg Eemshaven-Noordzee tot -15,5 meter NAP en een verbreding tot 300 meter voor de rechte gedeelten en 400 meter in de bochten, waarbij mogelijk eveneens sprake zal zijn van het verdiepen van de toegang naar de Dukegat Reede."

In het MER moet vooral beter worden onderbouwd³ in welke mate de bestaande en geplande toekomstige havenbedrijven voor hun toegankelijkheid afhankelijk zijn van een verruiming (breedte en diepte). Geef aan hoe snel de scheepsomvang in de laatste jaren is veranderd, of nog kan veranderen. Voor hoeveel jaar is deze verruiming naar verwachting toereikend?

3.2 Beleidskader

Paragraaf 3.2 en Hoofdstuk 5 van de startnotitie geven reeds een uitgebreid overzicht van de vele documenten waarin juridische en beleidsmatige randvoorwaarden voor dit initiatief worden gesteld.

Het MER moet vooral expliciet ingaan op concrete randvoorwaarden die voortvloeien uit:

- Kaderrichtlijn Water (KRW): Deze stelt een aantal doelen op het niveau van formeel begrensde waterlichamen⁴. Meld in het MER de (eventueel voorlopige)

³ Zie inspraakreactie Essent, nummer 23, Bijlage 4 die kanttekeningen maakt bij nut en noodzaak.

⁴ Nederland is verantwoordelijk voor het bereiken van deze doelen per eind 2015. Een groot aantal sectoren en waterbeheerders is bij de uitvoering betrokken. De belangrijkste procesaansturing ligt bij de waterbeheerders. Het opstellen van het stroomgebiedbeheersplan (vast te stellen in 2009) is nog volop in gang. De invulling van

doelstellingen die gelden voor de natuurlijke en niet-natuurlijke delen van de Waddenzee ten aanzien van de prioritaire stoffen, overige verontreinigingen en nutriënten. Geef ook aan hoe het initiatief zich verhoudt tot het stand-still beginsel uit de KRW dat inhoudt dat de waterkwaliteit in een gebied niet mag verslechteren. Let vooral op de beperkingen die dit beginsel kan vormen voor de verspreiding van baggerspecie met hoge gehalten aan TBT en TPT (tributyltin en triphenyltin). Hierbij speelt het blootstellingsoppervlak van verontreinigde waterbodem met het oppervlaktewater een essentiële rol;

- Natuurbeschermingswet: vermeld de doelen die voor de verschillende deelgebieden gelden;
 - OSPAR verdrag (Oslo Parijs 1998) inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan;
 - Trilaterale samenwerking (Nederland Duitsland Denemarken, ESBJERG 31-10-2001);
 - Chemie toxiciteit toets (CTT) voor verspreiding zoute baggerspecie, 18-06-2004);
 - Zoute Bagger Toets (ZBT) uit het nieuwe Besluit bodemkwaliteit, 31-3-2006⁵.
- (Niet al het hierboven genoemde beleidskader staat in de startnotitie vermeld.) Indien er ook specie wordt gebaggerd die van onvoldoende kwaliteit is voor verspreiding op zee, dan moeten de wettelijke kaders besproken worden die gelden voor de dan gekozen stort- en verwerkingsmethodiek.

Neem, indien bij de vergunningverlening de procedure van de watertoets moet worden doorlopen, eventuele relevante informatie hieruit op in het MER.

3.3 Te nemen besluit(en)

De te nemen besluiten zijn in de startnotitie duidelijk aangegeven.

Aangezien dit initiatief nauw samenhangt met de ontwikkelingen in de Eemshaven, is het raadzaam in het MER te beschrijven welke organisaties, adviesorganen en instanties formeel en informeel betrokken zijn bij de procedure en besluitvorming. Hierdoor ontstaat een helder beeld van de manier waarop de ontwikkelingen in de Eemshaven worden gecoördineerd.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

Aanleg, onderhoud en gebruik

Het voornemen betreft de verruiming van de bestaande vaargeul en de daarbij behorende berging van aanleg- en onderhoudspecie. Om de effecten van het voornemen goed te kunnen beschrijven, moet worden ingegaan op de ingrepen die plaatsvinden bij de verruiming van de vaargeul en bij het onderhoud. Ook moet duidelijk worden wat de verruiming betekent voor het toekomstige gebruik: het toegenomen scheepvaartverkeer, nadat de vaargeul verruimd is. Op pagina 18 van de startnotitie staat dat de effecten van de groei in scheepvaart in beeld worden gebracht voor een best-case en een worst-case scenario. Ook op pagina 36 refereert de initiatiefnemer aan een worst-case situatie. Geef in het MER aan wat onder deze scenario's wordt verstaan.

veel aspecten is nog niet duidelijk. Nadere uitwerking zal nog moeten plaatsvinden, maar in de tussentijd is Nederland gehouden ervoor te zorgen dat geen afbreuk wordt gedaan aan de doelstellingen van de KRW.

⁵ Aangezien verwacht mag worden dat deze wetgeving in werking is getreden voor de uitvoering van dit project, wordt aangeraden ook de uit deze toets voortvloeiende beperkingen voor het initiatief te beschrijven.

Kwaliteit van de specie

De startnotitie geeft nog onvoldoende inzicht in de verwachte kwaliteit van de te baggeren specie. De kwaliteit bepaalt niet alleen de effecten voor de omgeving, maar ook of verspreiding van de specie in het aangrenzende gebied aanvaardbaar is. Indien er onvoldoende gegevens over de speciekwaliteit beschikbaar zijn, zal dit met veldonderzoek moeten worden ingevuld.

Mocht het duidelijk worden dat (een deel van) de baggerspecie niet geschikt is voor verspreiding binnen het aangeduide stortlocatie-zoekgebied vanwege het niet voldoen aan de normen, of omdat verspreiding significant negatieve gevolgen voor de Natura 2000-gebieden zal hebben, dan zal aangegeven moeten worden waarheen de specie dan wordt afgevoerd. Wordt de specie dan in een depot geborgen of het op land verwerkt?

Stortstrategie

Met een goede stortstrategie kunnen onnodige vaarbewegingen, maar ook negatieve morfologische en ecologische effecten voor het estuarium worden voorkomen.

Beschrijf daarom in het MER verschillende stortstrategievarianten:

- Zoek naar het optimum tussen storten op meer en minder dynamische plaatsen.
- Weeg af of het storten geconcentreerd of meer gespreid moet plaatsvinden, zowel in tijd als qua locatie.
- Onderzoek mogelijkheden van win-winsituaties (b.v. kustsuppleties).
- Ga in op een eventueel verschil in strategie tussen verruimen en onderhoud.

4.2 Alternatieven

Volgens de startnotitie zal een aantal alternatieven en varianten worden onderzocht. Deze alternatieven zullen bestaan uit verschillende combinaties van varianten voor bagger- en verspreidingstechnieken en verspreidingslocaties.

Bij het beschrijven van de verspreidingsvarianten dient het MER uit te leggen hoe zoekgebieden voor verspreiding van bagger worden geïdentificeerd en aan welke (hydraulische) randvoorwaarden deze locaties moeten voldoen.

Te verschaffen informatie per alternatief

Geef per locatie aan de hand van peilkaarten de exacte baggerplaats aan en het te baggeren profiel en bepaal:

- de hoeveelheid uitkomende specie en de samenstelling van deze specie aan de hand van boorkernen en oppervlaktebemonstering;
- de chemische kwaliteit (toxische stoffen, met name tributyltin en triphenyltin en nutriënten).

Geef per alternatief aan waar, welke baggermethode wordt toegepast. (Is er sprake van overstort?)

Geef per locatie aan hoeveel (en welke kwaliteit) specie wordt gestort en hoe dat zich naar verwachting verspreidt.

- Geef een opgave van de te verwachten stortvolumina per stortlocatie.
- Geef een inzicht in de bodemsamenstelling in de uitgangssituatie ter plaatse van de stortlocaties.
- Geef aan hoe het storten verloopt qua hoeveelheid en tijdsduur.
- Beschrijf de dikte en de samenstelling (zand/slib) van het sediment, dat zowel op als buiten de stortlocatie wordt afgezet.
- Maak onderscheid tussen de aanleg van de vaarweg en het onderhoudsbaggerwerk.

Besprek de eventueel te nemen aanvullende maatregelen bij aanleg van een ankerplaats bij Dukegat.

Mitigerende maatregelen

Geef aan welke maatregelen in acht worden genomen om negatieve milieugevolgen en hinder tijdens de uitvoering te voorkomen: te gebruiken materieel voor de verruiming en voor het storten, werktijden, vaarsnelheden etc.

Nulalternatief

Wanneer in het kader van het gevraagde bij probleemstelling en doel (zie §3.1) niet overtuigend kan worden aangetoond dat de geplande verruiming van de vaargeul nodig is, dan moet in het MER worden aangegeven in welke mate de doelstellingen van het initiatief behaald kunnen worden met alleen het uitvoeren van het achterstallige onderhoud. Het transport zal dan plaatsvinden met schepen met een mindere diepgang of met beperktere vaartijden vanwege getij.

Meest milieuvriendelijk alternatief

In het kader van m.e.r. is de beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief verplicht. De startnotitie geeft aan dat het mma zal bestaan uit de combinatie van baggertechniek en specieberging die uit milieuoogpunt het beste scoort, aangevuld met eventuele mitigerende en compenserende maatregelen. De wet stelt dat het mma realistisch moet zijn, echter beweerde (aanzienlijke) meerkosten maken een alternatief niet bij voorbaat irreëel. Dit dient altijd expliciet onderbouwd te worden.

5 BESTAANDE SITUATIE VAN HET MILIEU EN MILIEUGEVOLGEN

5.1 Algemeen

Referentie

Hanteer de huidige situatie, inclusief de autonome ontwikkeling als referentiesituatie bij het beschrijven van de milieugevolgen van de alternatieven. Houd bij de beschrijving van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling rekening met de reeds aanwezige menselijke activiteiten in het gebied in en nabij de Eemshaven, zoals scheepvaart en visserij, recreatie en de NorNed-stroomkabel. Bij de autonome ontwikkeling gaat het daarnaast om nieuwe activiteiten waarover reeds concrete besluiten zijn genomen, en trends als bijvoorbeeld de invloed van een eventuele zeespiegelstijging.

Cumulatie

Ga voor ieder van de milieuaspecten na in hoeverre het nodig is om bij de effectbeschrijving ook rekening te houden met de nieuwe activiteiten of projecten in de omgeving die op dit moment worden gepland. Denk daarbij natuurlijk vooral aan:

- verdieping en uitbreiding Eemshaven (zie ook hoofdstuk 1 van deze richtlijnen), vanwege de invloed op water, bodem en natuur;

maar ook aan:

- Duitse voornemen de vaargeul naar Emden te verruimen, en aanpassingmaatregelen in de Unterems uit te voeren⁶;
- LNG terminal Eemshaven;
- initiatieven voor energiecentrales in de Eemshaven.

Vanwege de invloed op vogels kan ook worden gedacht aan:

⁶ Zie inspraakreactie Wasser- und Schifffahrtsdirektion Nordwest, nummer 13, Bijlage 4.

- windpark “Riffgat”⁷ en windturbinepark Eemshaven;
- glastuinbouw Eemsmond.

Ik ga ervan uit dat het toegenomen scheepvaartverkeer dat met deze ontwikkelingen samenhangt, is verwerkt in de (worst- en best case) scenario's die de startnotitie noemt.

Onzekerheidsmarges in de modellen

Bij de verschillende onderdelen van de effectbeschrijving zal gebruik worden gemaakt van hydrodynamische-, morfologische- en sedimenttransport-modellen. Verantwoord in het MER de keuze van ieder van de gebruikte modellen. Geef expliciet aan hoe groot onzekerheidsmarges van de modeluitkomsten zijn, mede door aan te geven met welke metingen en waarnemingen de modellen zijn geijkt⁸.

Gezien de gevoeligheid van de natuurgebieden die door het initiatief kunnen worden beïnvloed en het strenge beschermingsregime dat geldt voor Natura 2000-gebieden, kan het nodig blijken de onzekerheidsmarges in de modeluitkomsten te reduceren. Dat kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van bestaande monitoringsgegevens die zijn verzameld tijdens en na eerdere baggeractiviteiten in het Eemsgebied of in vergelijkbare estuaria⁹. Wanneer deze ontbreken, kan het in het uiterste geval nodig blijken voorafgaand aan de uitvoering van het voornemen praktijkmetingen te doen aan de hand van een proefproject.

Geef in het MER ook aan hoe de onzekerheden doorwerken in de voorspelling van de ecologische en ecotoxicologische effecten.

Afbakening van het studiegebied

Baseer de afbakening van het studiegebied niet alleen op modelgrenzen, maar ook op metingen en waarnemingen van erosie/sedimentatie en waterkwaliteit (zout/zoet, waterkwaliteitsparameters).

5.2 Bodem en water

5.2.1 Referentiesituatie

Bij het in kaart brengen van de referentiesituatie wordt het volgende geadviseerd:

- Geef, zo mogelijk, een kwantitatieve analyse van de morfologische ontwikkelingen van de laatste eeuwen en zoom hierbij in op de laatste ontwikkelingen. Geef hierbij vooral aandacht aan de ontwikkelingen op de buitendelta en het gebied rond het Dukegat. Geef aan waar en hoe er in recente tijd significante morfologische veranderingen in het zoekgebied hebben plaatsgevonden (voor zover van belang in verband met het voorgenomen project).
- Ga in op de stabiliteit van het tweegeulensysteem in het verleden; laat dit zien aan de hand van peilkaarten-sequenties. Geef aan waarom dit systeem zich niet zal wijzigen na de verdieping.
- Geef een inzicht in en zo mogelijk een voorspelling van de morfologische ontwikkelingen rond Rottumeroog en rond de Meeuwenstaart.
- Geef een overzicht van de ontwikkeling van de ontgrondingskuilen rond de havendammen van de Eemshaven.
- Geef een beschouwing over de mogelijke effecten van de relatieve zeespiegelstijging en de toename van de getijslag op de morfologie; op het areaal intergetijdengebied en het saliniteitsverloop in vergelijking met de huidige situatie.

⁷ Zie inspraakreactie Stadt Borkum, nummer 5, Bijlage 4.

⁸ Ref. WL/Delft Hydraulics, Rapport Z3959 'Onderbouwend onderzoek MER Maasvlakte-2', Onderdeel Morfologie.

⁹ Onder meer in het Westerschelde estuarium worden uitgebreide monitoringprogramma's uitgevoerd.

5.2.2 Effectbepaling

Bepaal aansluitend de effecten op het terrein van morfologie, hydrodynamica, waterkwaliteit en sediment aan de hand van gegevens over de te baggeren en te verspreiden specie en de werkwijze die daarbij wordt gevolgd, zie §4.2.

Voorspel hoe verruimingsalternatieven met bijbehorende varianten voor de bagger(stort)werkzaamheden de estuariumdynamiek beïnvloeden. Ga in op:

- de zandbalans in het estuarium;
- invloed op de ontgrondingskuilen bij de havendammen;
- eventuele veranderingen in het geulensysteem;
- verandering in de arealen aan platen, ondiep water gebieden, slikken;
- veranderingen in de dynamiek;
- de omvang van het gebied waar door opwoeling en/of mors verhoging van de sedimentconcentraties tijdens het baggeren worden verwacht, waar dit sediment mogelijk wordt afgezet en wat de aard van dit sediment is (zand of slib). Geef aan wat dat betekent voor de bodemfauna.

Geef aan of met name in het zeewaartse deel van de verruiming veranderingen optreden in de stromingen ter plekke van de te baggeren geul/drempel; de getijgolf en het golfklimaat en golfpatroon. Schat de effecten hiervan in op de sedimenthuishouding in de omgeving.

Bepaal de mate van vertroebeling van het water, de verspreiding van toxische stoffen en nutriënten en veranderingen in de saliniteit en het zuurstofgehalte.

Geef verder aan in het MER in hoeverre de verruiming van de vaargeul effect kan hebben op de benodigde hoogte van de waterkeringen, ook in Duitsland. Hierbij gaat het met name om gevolgen van mogelijke toename van golfhogte en golflengte door een bredere en diepere vaargeul.

5.3 Natuur

Gebiedsbescherming

Het initiatief kan invloed hebben op het Natura 2000-gebieden in Duitsland¹⁰ en Nederland, waaronder de Waddenzee¹¹. Voor activiteiten of plannen die mogelijk negatieve gevolgen kunnen hebben voor de beschermde natuurgebieden in Nederland dient ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunning bij de minister van LNV te worden aangevraagd. Ga na of:

- in de aanleg- en gebruikfase via externe werking gevolgen te verwachten zijn voor de habitattypen en soorten waarvoor concept instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd¹². Ga na of eventuele gevolgen significant kunnen zijn;
- het integraal afwegingskader Noordzee¹³ dient te worden doorlopen.

¹⁰ Zie voor opmerkingen over de beschermde natuur in Duitsland inspraakreactie nummer 25.

¹¹ De Waddenzee geniet tevens bescherming als wetland ingevolge de Ramsar-Conventie, en als Beschermde- en Staatsnatuurmonument. De vanuit deze kaders te beschermen waarden zijn opgenomen in de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

¹² Tot het moment dat het nieuwe aanwijzingsbesluit voor de Waddenzee wordt gepubliceerd, dient rechtstreeks getoetst te worden aan alle soorten die genoemd zijn in het aanwijzingsbesluit van november 1991. Om de zekerheid te verkrijgen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast, dient (waar nodig) ook gebruik te worden gemaakt van de beschikbare wetenschappelijke gegevens, waaronder de Natura 2000-contourennotitie en het Gebiedendocument Waddenzee. Na publicatie van het nieuwe aanwijzingsbesluit dient rechtstreeks te worden getoetst aan de daarin opgenomen instandhoudingsdoelen. De Commissie adviseert hier al op te anticiperen. Wijzigingen in de instandhoudingsdoelen ten gevolge van inspraak zijn echter niet uit te sluiten.

¹³ Het integraal afwegingskader Noordzee geldt voor de Noordzee inclusief. Natura 2000-gebieden en gebieden met bijzondere ecologische waarden. Zie Integraal beheerplan Noordzee 2015, hoofdstuk 6.

In de habitattoets moeten niet alleen de soorten en habitats worden betrokken, maar ook de ecologische functies van het Waddengebied (kraamkamers voor vis, foerageerfunctie voor steltlopers e.d.).

Ten aanzien van habitattypen is met name de slibkwaliteit van belang; eventuele verontreinigende stoffen die zich aan het slib hechten, kunnen gevolgen hebben voor de voedselketen.

De initiatiefnemer heeft in de startnotitie aangegeven dat significant negatieve gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten, en dat er een passende beoordeling wordt uitgevoerd. Maak deze onderdeel van het MER. Indien namelijk uit de passende beoordeling blijkt dat er niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat er significante gevolgen kunnen optreden, zullen alternatieve specieverspreidingslocaties of verwerkingsmethoden in beeld gebracht moeten worden. Deze moeten ook worden behandeld in het MER, evenals eventuele compenserende maatregelen. Door integratie van de passende beoordeling in het MER ontstaat een handzaam overzicht van milieugevolgen en maatregelen voor inspraak en besluitvorming.

Het ministerie van LNV heeft in relatie tot projecten in/nabij de Eemshaven een handreiking ontwikkeld voor het opstellen van een passende beoordeling¹⁴. Ik adviseer de handreiking te gebruiken.

Soortenbescherming

Beschrijf de waardevolle flora en fauna in het plangebied¹⁵ en geef aan wat de effecten van de voorgenen activiteiten hierop kunnen zijn, breng met name de effecten op de voorkomende doelsoorten en prioritaire soorten in beeld.

- Geef aan voor welke soorten eventueel een ontheffingaanvraag op grond van de Flora- en faunawet nodig en mogelijk is, en geef ook aan, indien relevant, welke mitigerende of compenserende maatregelen nodig zullen zijn voor een ontheffing.
- Geef aan welke Rode lijstsoorten door het voornemen worden aangetast en of compensatie noodzakelijk is.

5.4 Veiligheid

Nautische veiligheid

Beschrijf wat de gevolgen zullen zijn van het initiatief voor de nautische veiligheid, in relatie tot de scheepvaartintensiteit in 2015 en 2030. Hierbij dient de verwachte maximale scheepvaartintensiteit van en naar de geplande terminals in acht genomen te worden voor de betreffende tijdshorizon. Beschrijf tevens hoe in relatie tot de nautische veiligheid de samenwerking met de Duitse instanties zal verlopen en bij wie welke verantwoordelijkheden zullen liggen. In de startnotitie staat dat de invloed op en de garantie voor de nautische veiligheid tengevolge van de aanwezigheid van baggermaterieel en -schepen in de vaargeul uitvoerig aan de orde zal komen. Ook hierbij dient rekening gehouden te worden met de verwachte maximale scheepvaartintensiteit en cumulatie. Geef ook aan of het eventueel plaatselijk optreden van hogere stroomsnelheden leidt tot extra veiligheidsrisico's.

¹⁴ Format 'passende beoordeling' in relatie tot projecten in/nabij de Eemshaven. Ministerie van LNV, Directie Regionale Zaken Noord, juli 2006. Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet (Vogel- en Habitatrichtlijn, Beschermde en Staatsnatuurmonumenten) is hierin opgenomen.

¹⁵ Het rapport "Beschermde flora en fauna in het Eemshavengebied" van Buro Bakker uit 2005 geeft hiervoor een goede indicatie.

Externe veiligheid

Geef, zoals aangegeven in de startnotitie per alternatief een indicatie van de verandering in externe veiligheidsrisico's.

Hoogwaterveiligheid

Dit aspect is al aan de orde geweest in §5.2.2 van deze richtlijnen.

5.5 Cultuurhistorie

Mogelijk bevinden zich in de waterbodem objecten van archeologische betekenis, aangezien het gebied een hoge verwachtingswaarde op goed geconserveerde scheepswrakken kent. Geef op basis van bureauonderzoek aan of dergelijke objecten in het plangebied kunnen worden verwacht en of aanvullend onderzoek nodig is. Daarnaast kan het nodig zijn mitigerende maatregelen te nemen om aangetroffen archeologische waarden te beschermen. Onder de bestaande samenwerkingsovereenkomst tussen de Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten (RACM) en Rijkswaterstaat kan advies van het RACM hierover worden ingewonnen¹⁶.

5.6 Afgeleide effecten**Ruimtegebruik, economische belangen**

De verruiming van de vaargeul kan afgeleide effecten hebben voor overige gebruikers van het project- en studiegebied, zoals voor recreatieondernemingen en vissers¹⁷. Deze moeten in het MER aan de orde komen.

Speciebergings op land

Afgeleide effecten zullen zeker optreden, wanneer er speciebergings op land nodig blijkt, in het bijzonder als het daarbij gaat om berging op een locatie die daarvoor nog niet vooraf al was aangewezen. Een dergelijke functieverandering zal diverse gevolgen hebben, niet alleen op het punt van ruimtegebruik, maar ook voor de andere milieuaspecten, die dan in het MER aan de orde moeten komen. Aangezien de startnotitie vooralsnog niet met een dergelijke ontwikkeling rekening lijkt te houden, zijn deze effecten hier niet expliciet uitgewerkt en besproken.

6 VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken, met name wat betreft waterkwaliteit en natuurbescherming.

¹⁶ Zie inspraakreactie Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, nummer 7, Bijlage 4.

¹⁷ Zoals wordt aangegeven in inspraakreactie nummer 8, 11, 13, 18, 19, 26, 33 en 38.

7 EVALUATIE EN MONITORINGPROGRAMMA

Bij de vergunningverlening moet aangegeven worden op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden en het te verrichten evaluatieonderzoek. Belangrijke aspecten daarbij zijn de bodemligging en bodemsamenstelling en de mogelijke gevolgen van het vrijkomen van schadelijke stoffen uit de te verspreiden baggerspecie voor de natuurwaarden in het gebied. Deze moeten in vóór, tijdens en na het storten van de specie worden gemeten¹⁸. Geef in het MER aan op welke wijze en met welke nauwkeurigheid, voorafgaand aan de uitvoering van baggerwerk, de uitgangssituatie in kaart wordt gebracht. Beschrijf waar en met welke frequentie wat wordt gemeten om een voldoende nauwkeurig uitgangspunt voor de monitoring na de uitvoering vast te leggen.

¹⁸ Zie inspraak reactie Waddenvereniging, nummer 8, Bijlage 4.

BIJLAGEN

bij de richtlijnen voor het milieueffectrapport Verruiming vaarweg Eemshaven-Noordzee

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 november 2006 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Aan

Commissie voor de m.e.r.
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ingekomen :	8 NOV. 2006
nummer	
dossier	1826-1
kopie naar :	SP GL

Contactpersoon
De heer P. de Graaf

Datum
06 NOV. 2006

Ons kenmerk
DNN 2006/5281

Onderwerp
Startnotitie verruiming vaarweg Eemshaven - Noordzee.

Doorkiesnummer

058 234 43 49

Bijlage(n)

4

Uw kenmerk

-

Geachte commissieleden,

Hierbij stuur ik u de startnotitie inzake de verruiming van de vaarweg Eemshaven – Noordzee. In het kader van dit voornemen wordt door het Ministerie van Verkeer & Waterstaat als bevoegd gezag een vrijwillige m.e.r.-procedure gevolgd ten behoeve van de te verlenen vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr). Rijkswaterstaat Noord-Nederland treedt op als initiatiefnemer van de m.e.r..

Met de publicatie van het voornemen en de ter inzage legging van de startnotitie op 1 november 2006 in Nederland en Duitsland neemt de m.e.r.-procedure een aanvang. Kopieën van de Nederlandse en Duitse kennisgevingen zijn bijgevoegd. Tot 12 december 2006 is er gelegenheid om schriftelijk te reageren op bovengenoemde startnotitie.

Middels deze brief wil ik u verzoeken advies over de startnotitie uit te brengen aan het bevoegde gezag via het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, Vaarweg Eemshaven - Noordzee, Postbus 30 316, 2500 GH Den Haag.

Verder merk ik op dat de provincie Groningen een startnotitie ten behoeve van verdieping en uitbreiding van de Eemshaven parallel in procedure brengt.

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot dr. P.J.F. de Graaf, projectleider namens Rijkswaterstaat Noord-Nederland te Leeuwarden, tel. 058 234 43 49.

Rijkswaterstaat Noord-Nederland
Postadres: Postbus 2301, 8901 JH Leeuwarden
Bezoekadres: Middelzeehuys, Zuidersingel 3, Leeuwarden

Telefoon (058) 234 43 44
Fax (058) 234 41 23
E-mail postbus@rwsnoord.nl
Internet www.rijkswaterstaat.nl

Bereikbaar 400 meter links vanaf het NS-station

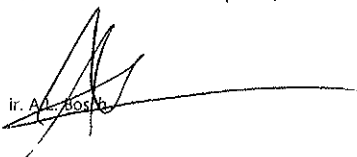

DNN 2006/5281

Ik vertrouw erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

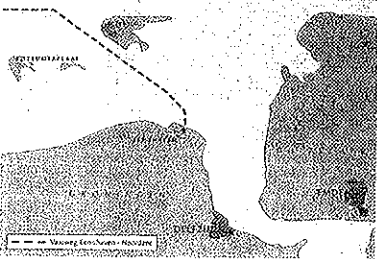
Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
Namens deze,
DE HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR,
Namens deze,
de Directeur Water en Scheepvaart,

ir. A.L. Boshuizen

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 212 d.d. 31 oktober 2006

Uw mening telt

Uw mening telt als het gaat om behoud van belangrijke infrastructuurvoorzieningen. Daar te nemen op plannen leidt u en bijdraagt voor zorgen dat plaatselijke belangen beter worden beschermd. Ook kunt u de aandacht vestigen op onderwerpen die volgens u van de orde moeten komen, en aanpak of de juiste oplossingen en (milieuzorg) moeten worden genomen. Uw mening kunt u van 1 november tot en met 12 december 2006 mondeling, schriftelijk en online via een reactieformulier op Internet.

De startnotitie is te downloaden van www.inspraakvenw.nl. Voor vragen over de procedure kunt u terecht bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, tel. 070 351 96 07.

Hoe kunt u reageren?

Schriftelijk
Stuur uw schriftelijke reactie van 1 november tot en met 12 december 2006 naar:
Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat,
Vaarweg Eemshaven - Noordzee,
Postbus 30316, 2500 GH Den Haag.

Via internet
Op www.inspraakvenw.nl kunt u online uw mening geven door het invullen van een reactieformulier.

Wat gebeurt er met uw reactie?
Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat verzamelt en analyseert alle reacties. De reacties worden na afloop van de inspraakbijeenkomst gebundeld en kunnen worden ingezonden. Iedere inspreker krijgt antwoord. Inspraak kan leiden tot aanpassing van de plannen.

Start onderzoek vervuiling vaarweg Eemshaven - Noordzee

De minister van Verkeer en Waterstaat heeft het voornemen om de vaarweg Eemshaven - Noordzee te vernieuwen. Hieronder wordt verstaan het verdiepen tot 10,5 meter -NAP- en verdeken tot 300 meter op rechte stukken en 400 meter in de bochten. De vernieuwing is nodig om de Eemshaven bereikbaar te maken voor schepen met een diepgang van 14 meter. Hierdoor wordt het mogelijk om de Eemshaven te ontwikkelen tot een belangrijk duurzaam energiecentrum. Verschuivende bedrijven hebben de Eemshaven namelijk op het oog als veilige locatie voor energie-relaterende activiteiten.

De procedure

Voor de vernieuwing van de vaarweg wordt een milieueffectrapportage (MER-procedure) doorlopen. Deze MER-procedure is gekoppeld aan de vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.

Er is inspraak mogelijk over de volgende onderwerpen:

- de startnotitie (wat is het probleem?);
- het milieueffectrapport (oplossingsrichtingen en hun milieueffecten).

Op dit moment kunt u uw mening geven over de startnotitie.

Hoe komt u aan meer informatie?

U kunt de startnotitie vernieuwing vaarweg Eemshaven - Noordzee inzien bij:

- het gemeentehuis van Eemshaven;
- de openbare bibliotheek in Uithuizen;
- de bibliotheek van het provinciehuis van Groningen;
- de bibliotheek van Rijkswaterstaat Noord-Nederland in Eemshaven;
- de bibliotheek van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (VNW) in Den Haag.

Tijdens een informatiefbijeenkomst wordt de inhoud van het project toegelicht en kunt u vragen stellen. De bijeenkomst wordt gehouden op:

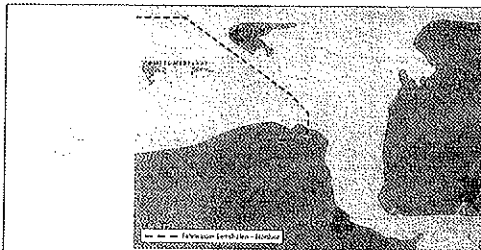
- donsdag 9 november a.s. van 19.30 uur tot 21.30 uur, hotel-café restaurant Evampier, Rijksweg 12 in Oostwilde/Noordwilde.

Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat
www.inspraakvenw.nl

BIJLAGE 2a

Kennisgeving van de Duitse startnotitie in Staatscourant nr. 212 d.d. 31 oktober 2006

Start der Untersuchungen zur Verbesserung des Fahrwassers Eemshaven - Nordsee

Das niederländische Ministerium für Verkehr, Wasserwirtschaft und öffentliche Arbeiten plant die Verbesserung des Fahrwassers zwischen Eemshaven und Nordsee. Diese Verbesserung umfasst eine Vertiefung auf 16,5 m -Tief und eine Verbreiterung auf 100 m in den geraden Abschnitten und 500 m in den Kurven. Die Verbesserung ist notwendig, um den Eemshafen für Schiffe mit einem Tiefgang von 14 m erreichbar zu machen. Hierdurch wird die Möglichkeit geschaffen, den Eemshafen zu einem wichtigen und nachhaltigen Energiezentrum zu entwickeln. Verschiedene Unternehmen haben den Eemshafen als Standort für energiebezogene Aktivitäten ins Auge gefasst.

Das Verfahren

Für die geplante Verbesserung des Fahrwassers wird ein UVP-Verfahren (Environmental Impact Assessment) durchgeführt. Dieses UVP-Verfahren ist an die Genehmigung nach dem Gesetz über die Verwertung stofflicher Wasserbau- und Verkehrsanlagen (Wet beheer stoffwatertransporten) gekoppelt.

Zu folgenden Themen und Mitsprachemöglichkeiten vorgesehen:

- Die Startnote (welches ist das Problem?),
- Der Umweltverträglichkeitsbericht (Umweltverträglichkeit und ihre Umweltauswirkungen).

Ab heute können Sie Ihre Meinung zur Startnote äußern.

Wie erhalten Sie weitere Informationen?

- Die Startnote zur Fahrwasserverbesserung Eemshaven - Nordsee liegt an folgenden Orten zur Einsichtnahme aus:
- Gemeindehäuser von Eemshaven (NL), Bunde, Jemgum und Kinnikholm;
- Rathäuser der Städte Emden und Berltum.

Während eines Informationstreffens wird der Inhalt des Vorhabens erläutert und werden Sie Gelegenheit haben, Fragen zu stellen. Diese Zusammenkunft wird stattfinden am:

- Donnerstag, den 9. November von 15.30 bis 21.30 Uhr, in Hotel-Café-Restaurant Exampel, Radweg 12 in Oostende/Roodeschouk, Niederlande.

Die Startnote ist downloadbar über www.inspraakpunt.nl. Fragen zur Prozedur richten Sie bitte an die Mitsprache-

Ihre Meinung zählt

Ihre Meinung zählt, wenn Beschäftigte über wichtige Vorhaben zur Mitsprache geladen werden, bevor sie sich zu weit mehrern können. Sie dazu beitragen, dass betriebliche Interessen besser berücksichtigt werden. Auch können Sie die Aufmerksamkeit auf Themen lenken, die Ihrer Meinung nach ebenfalls Berücksichtigung finden, mündlich und schriftlich, so die richtigen Lösungen und Umweltmaßnahmen geprüft werden. Ihre Stellungnahme können Sie ab 1. November bis 15. Dezember 2006 mündlich, schriftlich und online über das Störungsabgabensystem einreichen.

Stelle kein Anwesen für Verkehr und Wasserwirtschaft, Tel. 0011 70 351 56 01.

Wie können Sie reagieren?

Schreiben

Bitte richten Sie Ihre schriftliche Stellungnahme ab 1. bis 15. Dezember 2006 an: Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, Vervolg Eemshaven - Nordsee, Postbus 10016, 7500 CB Den Haag, Niederlande.

Über Internet

Auf www.inspraakpunt.nl können Sie Ihre Meinung online äußern, indem Sie das Störungsabgabensystem aufrufen.

Was geschieht mit Ihrer Stellungnahme?

Die Mitsprachestelle des Ministeriums für Verkehr und Wasserwirtschaft sammelt und analysiert alle Reaktionen. Die Stellungnahmen werden nach Ablauf der Mitsprachezeit zusammengefasst und zur Entscheidungskommission. Alle Mitsprachen erhalten eine Antwort. Mitsprache kann zur Anpassung der Pläne führen.

Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

www.inspraakpunt.nl

BIJLAGE 3

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20061212	K.H. van der Veen	Kolham	20061214
2.	20061122	Gemeinde Bunde	Bunde (D)	20061214
3.	2006----	H.J. Smit	Gieten	20061214
4.	20061123	Deichacht Krummhörn	Krummhörn- Pewsum (D)	20061214
5.	20060112	Stadt Borkum	Borkum (D)	20061214
6.	20061204	Tennet TSO B.V.	Arnhem	20061214
7.	20061107	Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten	Amersfoort	20061214
8.	20061127	Stadt Emden	Emden (D)	20061214
9.	20060712	Waddenvereniging	Harlingen	20061214
10.	20061207	Stadt Papenburg	Papenburg (D)	20061214
11.	20061211	Gemeinde Krummhörn	Krummhörn(D)	20061214
12.	20060911	Landkreis Leer	Leer (D)	20061214
13.	2006----	M. Laue	Aurich (D)	20061214
14.	20061206	Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz , Betriebsstelle Aurich	Aurich (D)	20061214
15.	20061206	Advocatenkantoor Klasen, De Vries, Klasen en Boekhoff, namens Stadt Leer en Stadtwerke Leer	Leer (D)	20061214
16.	20061206	Heinrich Baalman	Borkum (D)	20061214
17.	20061206	Interessengemeinschaft Fischerei in der aussenems	Ditzum (D)	20061214
18.	20061212	Gemeinde Jemgum	Jemgum (D)	20061214
19.	20061208	J.F. Mekel	Rottum	20061215
20.	20061208	Karsten Schönbeck	Borkum (D)	20061215
21.	20061212	Rheider Deichacht	Weener (D)	20061215
22.	20061212	Landesverband Nierdersachsen e.V.	Hannover (D)	20061215
23.	20061208	Essent LNG Terminal	---	20061219
24.	20061219	Landkreis Emsland	Meppen (D)	20061219
25.	20061212	Nationalparkverwaltung Nieder- sächsisches Wattenmeer	Wilhelmshaven (D)	20061227
	20061109	Verslag informatieavond		20061122